

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Асєєва Ю.О.

кандидат психологічних наук, старший викладач;

Бойко Г.С.

студент,

Одеський національний медичний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

На сучасному етапі, в зв'язку з соціокультурними та економічними змінами, ми спостерігаємо нестабільність, зниження престижності ряду професій, необхідних у конкретних соціально-значущих галузях, складність працевлаштування. У молодіжному середовищі відбувається зміна мотиваційно-ціннісної спрямованості: знижується значимість цінностей, пов'язаних з духовними інтересами, на противагу цінностям соціального задоволення і матеріального благополуччя. Велика кількість молодих випускників вузів реалізують себе не за отриманою спеціалізацією, а в інших видах професійної діяльності [5-6].

Питання про співвідношення мотиваційно-ціннісної спрямованості особистості та її орієнтації на конкретну діяльність є складним і не до кінця вивченим напрямком [2; 3].

Професійна спрямованість відіграє важливу роль в становленні фахівця, визначає вибірковість його відносин, позицію і активність. В дослідженнях вітчизняних психологів професійна спрямованість розуміється як провідна властивість особистості, як сукупність мотивів і емоційно-ціннісних відносин, що визначають особливості професійної діяльності, поведінки, спілкування і самооцінки особистості фахівця. Її зміст включає також потреби у професійній діяльності, її цілі і ціннісні орієнтації як основу мотивації цієї діяльності, а також потребу в постійному професійному самовдосконаленні [1; 4].

Об'єктом нашого дослідження є психологічні особливості мотиваційно-ціннісної професійної спрямованості в процесі

професійного становлення студентів. Дослідження проводилося на базі психологічного факультету Одеського національного медичного університету, вибірку склали студенти у віці 17-19 років, у кількості 95 осіб, що є 100% вибірки.

Методи дослідження: аналіз науково-теоретичного надбання, методи математичної та статистичної обробки даних. Психодіагностичний комплекс склали: методика «Мотиви вибору професії» (Р.В. Овчарова), методика діагностики спрямованості особистості Б. Басс та особистісний опитувальник термінальних цінностей І.Г. Сеніна [7; 8].

Виклад основного матеріалу: Результати вивчення мотивів вибору (за методикою «Мотиви вибору професії» (Р.В. Овчарова)) професії показали, що студенти були позитивно мотивовані на обрану професію. Пріоритетними для них при виборі професії є емоційно-особистісні та пізнавальні мотиви (1 ранг, середнє значення 18,4 бали, при 25 балах максимум) 49% респондентів. Вони вважають, що обрана ними професія відповідає їх здібностям, вона буде сприяти їх інтелектуальному розвитку, дозволить в подальшому проявити творчість. В цілому майбутня професійна діяльність для них емоційно приваблива.

Другими за значимістю були соціальні мотиви (2 ранг; середнє значення 16,7 бали; 37,2% респондентів). Вони наголошують на важливості принесення користі людям, усвідомлюють, що їх майбутня діяльність необхідна для суспільства. Для цього потрібно бути професіоналом, відповідальним за свої дії, а обрана професія дозволить їм розвиватися, підвищувати свою компетентність і професійну майстерність. Також вони відзначали важливість того, що, отримавши дану професію, вони відразу ж зможуть приносити користь суспільству.

Не менш значимі є соціально-економічні мотиви (3 ранг; середнє значення 16,6 бали; 13,8% респондентів). Студенти відзначали, що обрана професійна діяльність досить престижна і затребувана у суспільстві. Вона може сприяти кар'єрному росту, підвищенню соціального статусу, дає можливість в подальшому займати керівні посади.

Отже, студенти орієнтовані, перш за все, на реалізацію своїх інтересів, здібностей у майбутній професійній діяльності. Дана професія емоційно приваблива, дає можливість проявити творчу активність. Для молодих людей також дуже важливо, що вони зможуть надалі приносити користь суспільству. Також вони виділяють важливість престижності

майбутньої професії та можливості працевлаштування. Таким чином, основними мотивами, що вплинули на вибір майбутньої професійної діяльності, були емоційно-особистісний, пізнавальний, соціальний і соціально-економічний.

З метою дослідження професійної мотиваційно-ціннісної спрямованості студентів на професійну діяльність використана методика діагностики спрямованості особистості (Б. Басс) За результатами дослідження встановлено, що студенти більшою мірою проявляють ділову спрямованість (78,5% респондентів) – переважання пізнавальних і емоційно-особистісних мотивів, породжуваних самою діяльністю і захоплення нею, прагнення до пізнання, оволодіння новими знаннями, вміннями і новим способами дії в рамках обраної професії.

Другою за значимістю виявлена особистісна спрямованість на себе (19% респондентів), яка визначається переважанням емоційно-особистісних і соціально-економічних мотивів власного благополуччя, прагненням до особистого першості, престижу.

Останніми за значимістю є соціальні мотиви і цінності (2,5% респондентів), які проявляються в спрямованості на взаємодію з іншими людьми, прагненням до принесення користі суспільству.

З метою дослідження домінуючих сфер життєдіяльності студентів, а також для вивчення значущості професійних ціннісних орієнтацій, використаний «Опитувальник термінальних цінностей» (Сенін І.Г.) [8]. За результатами аналізу отриманих даних встановлено, що пріоритетною сферою життєдіяльності для студентів є професійна спрямованість (середній бал в групі – 4,36 бали). Отже, молоді фахівці орієнтовані на придбання професії. Сфера навчання (середній бал в групі – 4,21 бали) є менш значущою для студентів та йде одразу за сферою сімейного життя (середній бал в групі – 4,22 бали). Інтерес до суспільного життя, в свою чергу, має тенденцію до зниження значимості (середній бал в групі – 4,18 бали). Це пояснюється тим, що серед студентів дана потреба у більшості вже задоволена: склалося певне коло спілкування, визначилося положення студента в референтній групі тощо. Що стосується сфери захоплень (середній бал в групі – 4,14 бали), то вона займає останнє місце, поступаючись місцем сімейного або суспільного життя.

Висновки. Отримані результати дають можливість зробити висновок про пріоритетність для студентів професійної сфери життєдіяльності. Тому, з методики «Опитувальник термінальних цінностей» була

виділена сфера «Професійна життя», з метою вивчення значущості професійно-орієнтованих цінностей студентів. Результати аналізу дослідження виявили значимість ціннісних орієнтацій в рамках професійної сфери студентів вузу:

Найбільш вираженими типами професійної мотиваційно-ціннісної спрямованості є:

1. Перший тип спрямованості особистості характеризується емоційно-особистісною та пізнавальною значимістю мотивів і цінностей, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю. Дані студенти прагнуть до реалізації себе в професії, причому зі збереженням власної індивідуальності. Для них не є пріоритетним престиж і високий зарібок.

2. Другий тип виражає професійно-ціннісну спрямованість на цінності особистісної самоактуалізації і самореалізації через активні соціальні контакти, високу активність у професійній сфері, прагнення до побудови кар'єри в рамках обраної професії;

3. Третій тип пов'язаний з пріоритетом вибору матеріальних цінностей на шкоду багатьом професійним цінностям, таким як самореалізація, професійний розвиток, взаємодія з людьми і принесення користі суспільству.

Таким чином, аналіз результатів дослідження дозволив виявити значимість професійних ціннісних орієнтацій студентів. Для них пріоритетними є особистісні цінності, пов'язані з матеріальним забезпеченням, духовним, емоційним задоволенням у майбутній професійній діяльності, прагнення до досягнень та соціальних контактів. Менш значимими є соціально-економічна цінність власного престижу, збереження індивідуальності у майбутній професійній діяльності, пізнавальна цінність креативність.

Список використаних джерел:

1. Дружилов С.А. Психологія професіоналізму людини: інтеграційний підхід // С.А. Дружилов // Журнал прикладної психології. – 2003. – № 4-5. – С. 35-42.
2. Занюк С.С. Психологія мотивації: [навч. посібн.] / С.С. Занюк. – К.: Ніка-центр, 2002. – 256 с.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития: Учебн. пособие. – 2-е изд. / Э.Ф. Зеер. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 240 с.
4. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2004. – 509 с.

5. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія / О.М. Кокун. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2012. – 200 с. Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/1651/1/Кокун_Моногр_12.pdf

6. Міненко О.О. Особистісне змінювання в процесі професійної підготовки студентів-психологів: автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна психологія» / Міненко О.О. – К., 2004. – 20 с.

7. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методика и тесты: учебн. пособ. / Д.Я. Райгородский. – Самара: Изд. Дом «БАХРАХ», 1998. – 593 с.

8. Сенин И.Г. Опросник терминальных ценностей // И.Г. Сенин – НПС «Психодиагностика», Фонд гражданских инициатив. – Ярославль: «Содействие», 1991. – С. 19.

Лисенко О.С.

аспірант,

Інститут психології імені Г.С. Костюка

Національної академії педагогічних наук України

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ВІРТУАЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СЕРЕД МОЛОДІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Віртуальна залежність – це психічно-поведінковий розлад, що виникає на фоні надмірного використання медіа-пристроїв та мережі Інтернет з супутнім бажанням постійного проведення власного часу в таких умовах та виникненням синдрому відміни внаслідок скорочення або припинення сеансів. Було проведено дослідження, в якому прийняли участь 27599 осіб у віці, в середньому, 16,8 років. Успішно пройшли опитування 26688 підлітків (84,6%). Серед опитуваних людей 11,5% мали суїцидальні ідеї, 28,4% – віртуальну залежність. Представлені розлади корелювали з низькою якістю життя незалежно від клінічних, демографічних факторів та стилю життя. Автори зазначають, що віртуальна залежність здатна призводити до погіршення якості життя, посилення депресії та, внаслідок цього, виникнення суїцидальних ідей, однак, ймовірні інші шляхи взаємозв'язку, а саме – за рахунок популяризації суїцидів в Інтернеті, зменшення звичайних соціальних контактів та появи відчуття самотності тощо [3].